

PIE DZINTARA JŪRAS

Baltijas jūras pludmale

Baltijas jūra ziemā

Gaujas ieteka jūrā

Ovišu bāka (1814) – vecākā bāka Latvijā

PIE DZINTARA JŪRAS

SVARĪGI

- Latvija atrodas pie Baltijas jūras. Baltijas jūra ir Atlantijas okeāna jūra. Tā atrodas Eiropas ziemeļu daļā.
- Baltijas jūra ir jaunākā jūra uz zemeslodes. Tā radusies apmēram pirms 13–10 tūkstošiem gadu. Tagadējās robežās jūras vecums ir ap 4000 gadu.
- Baltijas jūras krasta kopējais garums ir ap 8000 km. Baltijas jūras piekraste Latvijā ir ap 500 km.
- Baltijas jūras ūdens nav pārāk sāļš. Jūras sāļums ir 4 reizes mazāks nekā Pasaules okeānā.
- Baltijas jūra ir sekla. Tās vidējais dziļums ir 55 metri.
- Baltijas jūrā ietek vairāk nekā 200 lielu upju. Lielākās Latvijas upes, kas ietek Rīgas līcī, ir Daugava, Gauja, Lielupe un Salaca.
- Baltijas jūras lielākie līči ir Botnijas līcis, Somu līcis un Rīgas līcis.
- Latvijā ir vieta, kur Baltijas jūra satiekas ar Rīgas līča viļņiem. Tas ir Kolkasrags – lielākais zemesrags Latvijā.
- Latvijā pie atklātās jūras Kurzemē atrodas tādas pilsētas kā Liepāja, Pāvilosta, Ventspils. Rīgas līča krastos atrodas Jūrmala, Rīga, Saulkrasti, Ainaži u. c. Rīga, Liepāja un Ventspils ir nozīmīgas ostas pilsētas.
- Jūras krastā ir dažādas pludmales. Kūrortpilsētā Jūrmalā ir ap 24 km gara un plaša pludmale ar baltām smiltīm, savukārt Vidzemes piekrastē daudzās vietās ir akmeņaina jūrmala.
- Interesants dabas veidojums ir Baltijas jūras stāvkrasts – tas stiepjas vairāku desmitu kilometru garumā un plešas līdz pat 20 metru augstumam. Īpaši iespaidīgs stāvkrasts ir Jūrkalnē.
- Nozīmīgākās zivju sugas Baltijas jūrā un piekrastes ūdeņos ir mencas, reņģes, brētliņas, laši.
- Baltijas jūrā dzīvo trīs sugu roņi – pelēkais ronis, pogainais ronis un plankumainais ronis. Latvijas piekrastē biežāk sastopams ir pelēkais ronis. Tas ir augumā lielākais Baltijas jūras ronis. Vismazākais ir pogainais ronis. Pastaigājoties gar jūras krastu, visbiežāk varēs redzēt kaijas.

INTERESANTI

- Baltijas jūru sauc par Dzintara jūru. Jūras krastā dzintaru varēja atrast jau kopš tā laika, kad veidojās Baltijas jūra.
- Latviešu kaimiņi igauņi gandrīz vienīgie Baltijas jūru sauc par Rietumu jūru, jo tā atrodas Igaunijas rietumos. Savukārt vācieši, dāņi un holandieši Baltijas jūru sauc par Austrumu jūru.
- Katru vasaru jūlija otrajā sestdienā daudzās piejūras pilsētās svin Jūras svētkus jeb Zvejnieku svētkus. Šī tradīcija sākās 1936. gadā Pāvilostā.
- 2020. gadā Latvijā jau devīto reizi notika kampaņa *Mana jūra*. Tās mērķis ir kopīgi aizsargāt Baltijas jūru un piekrasti no piesārņojuma.
- Par zvejniecību un jūrniecību Latvijā var uzzināt Rīgas vēstures un kuģniecības muzejā, Ainažu jūrskolas muzejā, Piejūras brīvdabas muzejā Ventspilī, Rojas jūras zvejniecības muzejā.

VĀRDI, KAS JĀZINA

- Okeāns, jūra, upe, līcis, krasts, piekraste, piejūra, stāvkrasts, zemesrags, akmeņi, akmeņains, osta, smiltis, sekls, dziļš, dziļums, garums, garš, ietecēt.

BY THE AMBER SEA

IMPORTANT

- Latvia is located on the Baltic Sea. The Baltic Sea is a sea of the Atlantic Ocean. It is located in northern Europe.
- The Baltic Sea is the youngest sea on the planet. It was formed about 13–10 thousand years ago. The age of the sea with its current borders is about 4000 years.
- The total length of the Baltic Sea coast is about 8000 km. The Baltic coastline in Latvia is about 500 km long.
- Water in the Baltic Sea is not very salty. The salinity of the sea is 4 times lower than in the global ocean.
- The Baltic Sea is shallow. Its average depth is 55 metres.
- More than 200 large rivers flow into the Baltic Sea. The largest Latvian rivers that flow into the Gulf of Rīga are Daugava, Gauja, Lielupe and Salaca rivers.
- The largest bays in the Baltic Sea are the Gulf of Bothnia, the Gulf of Finland and the Gulf of Rīga.
- In Latvia, there is a point where the Baltic Sea meets the waves of the Gulf of Rīga. This is Cape Kolka – the largest cape in Latvia.
- In Latvia, the open sea is bordered by cities such as Liepāja, Pāvilosta and Ventspils in Kurzeme, and by the Gulf of Rīga in Jūrmala, Rīga, Saulkrasti, Ainaži and others. Rīga, Liepāja and Ventspils are important port cities.
- There are various beaches along the seashore. The resort town of Jūrmala has about 24 km of white sandy beaches, while the Vidzeme coast has rocky beaches in many places.
- The steep coastline of the Baltic Sea is an interesting natural formation – it stretches for tens of kilometres and reaches up to 20 metres. The steep coastline in Jūrkalne is particularly impressive.
- The most important fish species in the Baltic Sea and coastal waters are cod, herring, sprats and salmon.
- The Baltic Sea is home to three species of seals: the grey seal, the ringed seal and the spotted seal. The grey seal is the most common seal on the Latvian coast. It is the largest seal in the Baltic Sea. The smallest is the humpback seal. Gulls are the most common seagulls visible when walking along the coast.

INTERESTING FACTS

- The Baltic Sea is called the Amber Sea. Amber has been found on the seashore since the Baltic Sea was formed.
- Latvia's neighbours, the Estonians, are virtually the only ones who call the Baltic Sea the West Sea, because it lies in the west of Estonia. However, the Germans, Danes and Dutch call the Baltic Sea the East Sea.
- Every summer, many seaside towns celebrate the Sea Festival or Fishermen's Festival on the second Saturday in July. This tradition began in 1936 in Pāvilosta.
- In 2020, the My Sea (Mana jūra) campaign was held in Latvia for the ninth time. Its aim is to work together to protect the Baltic Sea and its coast from pollution.
- You can learn about fishing and seafaring in Latvia at the Rīga History and Navigation Museum, the Ainaži Maritime School Museum, the Seaside Open-Air Museum in Ventspils and the Roja Sea Fisheries Museum.

WORDS TO LEARN

- Ocean, sea, river, bay, coast, seacoast, seaside, bluff, headland, rocks, rocky, harbour, sand, shallow, deep, depth, length, long, to flow into.

VIEGLI UZDEVUMI

Apvelc, vai informācija ir pareiza (JĀ) vai nepareiza (NĒ)! Meklē informāciju par Baltijas jūru iepriekšējā lappusē! Skaties kartē!

1. Baltijas jūra ir Klusā okeāna jūra. _____ JĀ / NĒ
2. Baltijas jūra ir ļoti veca jūra. _____ JĀ / NĒ
3. Jūras krasts Latvijā ir 500 km garš. _____ JĀ / NĒ
4. Baltijas jūrā ūdens ir ļoti sāļš. _____ JĀ / NĒ
5. Baltijas jūra ir sekla. _____ JĀ / NĒ
6. Vienu Baltijas jūras līci sauc tāpat kā Latvijas galvaspilsētu. _____ JĀ / NĒ
7. Rīga ir pie Somu līča. _____ JĀ / NĒ
8. Igaunija ir Baltijas jūras valsts. _____ JĀ / NĒ

Raksti teikumā atbilstošo vārdu!

ragā, roņi, zvejo, stāvkrasts, dzintaru, akmeņaina

1. Baltijas jūrā dzīvo pelēkie ____ .
2. Baltijas jūra ar Rīgas līci satiekas Kolkas ____ .
3. Baltijas jūrā ____ brētliņas. Kūpinātas brētliņas ir populāra Latvijas eksportprece.
4. Vidzemes jūrmala ir ____ .
5. Kopš seniem laikiem Baltijas jūras krastā varēja atrast ____ jeb saules akmeni.
6. Interesants dabas objekts pie Baltijas jūras ir Jūrkalnes ____ .

Raksti pie attēla atbilstošā teikuma numuru!

VIDĒJI GRŪTI UZDEVUMI

Izlasi tekstu un tā fragmentus!
Ieraksti tekstā virs svītras atbilstošā fragmenta burtu!

Muzejs Ainažos

Vidzemes jūrmalā pie Latvijas un Igaunijas robežas atrodas maza pilsētiņa Ainaži. Tieši šeit 1864. gadā vietējie Ainažu kuģinieki pēc Krišjāņa Valdemāra (1825–1891) ierosinājuma nodibināja jauna tipa jūrskolu – _____ (1). Krišjānis Valdemārs bija pirmās tautiskās atmodas (19. gadsimta 50.–80. gados) darbinieks. Lai atgādinātu par Krišjāņa Valdemāra nozīmi jūrniecībā, _____ (2). To veidoja mūsdienu latviešu mākslinieks Miervaldis Polis.

Ainažu jūrskolas muzejs ir piemiņas vieta šai pirmajai latviešu profesionālajai jūrskolai un tās absolventiem – _____ (3). Muzejā tiek ne tikai vākti un glabāti materiāli par Ainažu jūrskolu un kuģošanu, bet arī popularizēta latviešu jūrā braukšanas ideja.

Muzejā ir daudz interesantu eksponātu, kas ilustrē kuģu būvniecību Vidzemes piekrastē 19. gadsimta beigās – 20. gadsimta sākumā. Te var aplūkot burukuģu modeļus, _____ (4).

- A latviešu un igauņu kapteiņiem un stūrmaņiem
- B kā arī dažādus jūrnieku sadzīves priekšmetus
- C pirmo jūrskolu, kurā bez maksas jūras zinības varēja apgūt latviešu un igauņu zemnieki
- D 2000. gadā ostas pilsētā Ventspilī atklāja viņa pieminekli

Raksti tekstā virs svītras atbilstošo vārdu!

brētliņām, draugus, nacionālā, dekorē, pirmo, sajauc, salātus, sarīvē, valstīs, zivju

Zeltainais gardums

Latvijas šprotes jeb nelielas zeltaini kūpinātas brētliņas daudzās pasaules _____ (1) ir pieprasīts gardums. Jau pirms 110 gadiem ihtiologs (zivju pētnieks) Šneiders tai devis vārdu *Spratus Spratus Balticus*. Angļi to sauc par *sprat*, vācieši – *Ostsee sprotte*. Reti kurš zina, ka tieši Rīga ir vieta, kur šprotes _____ (2) reizi pagatavotas.

Šprotes nav kāda konkrēta _____ (3) suga, bet gan produkta nosaukums. Pirms Otrā pasaules kara Latvijā šprotes gatavoja tikai no _____ (4). Šī mazā zivtiņa labprāt dzīvo Baltijas jūrā un Rīgas līcī. Mūsdienās šprotu bundžiņās var būt gan brētliņas, gan reņģes.

Šprotes, glīti sarindotas bundžiņā, eļļā spīdinot zeltainos sānus, ir īsta _____ (5) delikatese, kuras slava izskanējusi tālu pāri Latvijas robežām. Tieši šo produktu daudzi izvēlas kā latvisku ciemakukuli, dodoties apciemot _____ (6) ārzemēs.

Ja mājās ir šprotes eļļā, tad var pagatavot šprotu _____ (7). Tas ir ātri un vienkārši. Salātiem bez šprotēm vēl vajadzēs sieru, sīpolu, majonēzi, krējumu un trīs vārītas olas. Vispirms _____ (8) sieru, sagriež sīpolu, šprotes ar dakšu samīca, sīki sagriež olas. Tad to visu _____ (9) ar majonēzi un nedaudz krējuma. Lai būtu skaistāk un garšīgāk, salātus _____ (10) ar zaļumiem.

GRŪTI UZDEVUMI

Lasi tekstu un apvelc, vai apgalvojums ir patiess (JĀ) vai nepatiess (NĒ)!

Baltijas jūras vēsture

Baltijas jūra ir viena no jaunākajām jūrām pasaulē: tā sāka veidoties leduslaikmeta beigu posmā pirms 13–10 tūkstošiem gadu. Ledājam kūstot un atkāpjoties uz ziemeļiem, jūras ieplakā pakāpeniski veidojās saldūdens baseins – Baltijas ledus ezers. Baltijas ledus ezers bija daudz plašāks nekā pašreizējā Baltijas jūra.

Sāļūdeņi ieplūda Baltijas ledus ezerā. Izveidojās Joldijas jūra (apmēram pirms 10 000 gadu). Šīs jūras nosaukums veidojās pēc jūrā dzīvojušās gliemenes vārda. Ledājam kūstot, samazinājās tā svars, un Fenoskandijā (tagadējā Zviedrijas, Norvēģijas un Somijas teritorijā) sākās intensīva zemes garozas celšanās. Sauszeme atdalīja Joldijas jūru no okeāna. Ūdens sāļums pakāpeniski samazinājās.

Sākās trešā Baltijas jūras attīstības stadija – izveidojās Ancilus ezers (pirms 9000 gadu). Tagadējo Dānijas šaurumu vietā Ancilus ezers savienojās ar okeānu un apmēram pirms 7000 gadiem izveidoja sāļūdens baseinu – Litorīnas jūru. Vēlākajos gados okeāna ūdens pieplūdums samazinājās un sākās pašreizējā Baltijas jūras attīstības stadija – izveidojās Limnejas jūra.

Vēsturnieki joprojām skaidri nezina, kāpēc mūsu jūra nosaukta tieši par Baltijas jūru. Pirmās rakstiskās ziņas par šādu jūru atrodamas 5. gs. p. m. ē., kad sengrieķu filozofs Hērodots rakstīja, ka ziemeļos ir jūra, kuras krastos izskalots dzintars. Baltijas jūra vēsturiski tika saukta par Vendu jūru (pēc ciltīm, kas dzīvojušas jūras krastos). Senie grieķi to dēvēja par Varjagu jūru, bet vācieši par Austrumjūru. Oficiāli šo vārdu sāka izmantot tikai 17. gadsimtā, kaut vācu hronisti jūru šādā vārdā pieminēja jau agrāk.

Apzīmējumu *Baltijas jūra* (*Mare Balticum*) pirmoreiz lietoja vācu hronists Ādams no Brēmenes 11. gadsimtā. Par šī vārda izcelsmi nav precīzu ziņu. Hronists šo nosaukumu varēja dot, atsaucoties uz mītisko Ziemeļeiropā it kā esošo Baltijas salu. Pastāv arī iespēja, ka Ādams no Brēmenes veidojis šo vārdu no ģermāņu vārda *belt*, ar kuru tiek apzīmēti vairāki Dānijas šaurumi. Cits skaidrojums – vārds cēlies no protoindoeiropiešu valodas vārda saknes *bhel*, kas nozīmē balts, mirdzošs. Šī vārda sakne saglabājusies arī vairākās mūsdienu indoeiropiešu valodās, tai skaitā latviešu valodā.

Latvijas piekrastes iedzīvotāji mēdza atklāto jūru dēvēt par Dižjūru, bet Rīgas līci – par Mazo jūru jeb Mazjūru.

1. Baltijas jūras platība mūsdienās ir stipri lielāka nekā pirms 13 tūkstošiem gadu. _____ JĀ / NĒ
2. Baltijas jūra savā vēsturiskajā attīstībā ir bijusi gan jūra, gan ezers. _____ JĀ / NĒ
3. Vēsturnieki apstiprina, ka Baltijas jūras nosaukumu pirmo reizi sāka lietot sengrieķu filozofs Hērodots. _____ JĀ / NĒ
4. Dažādu tautu iedzīvotāji laika gaitā Baltijas jūrai devuši atšķirīgus nosaukumus. _____ JĀ / NĒ
5. Pastāv dažādi viedokļi par Baltijas jūras vārda etimoloģiju. _____ JĀ / NĒ

Raksti pie tautasdziesmas atbilstošā skaidrojuma numuru!

☐ Kas kaitēja nedzīvot Lielas jūras maliņā; Cik jūriņa viļņus meta, Tik izmeta sudrabiņu.	☐ Silķītei div' meitiņas, Staigā, gurnus grozīdamas, Pretī nāca menču dēli, Cepurītes cilādami.	☐ Jūras māte, Jūras māte, Valdi savas kalponītes: Sasegušas baltas sagšas, Nelaiž mani maliņā.	☐ Ej gulēt, vēja māte, Sausas egles galiņā: Jūrā mani bāleliņi, Vakarēju gājumiņu.

1. Tautasdziesmā ir vēstīts par to, ka dažreiz jūrā ir tik lieli viļņi, ka zvejnieki nevar tikt krastā.
2. Tautasdziesmā ir vēstīts par to, ka zvejniekiem ir bīstami atrasties jūrā tad, kad ir liels vējš.
3. Tautasdziesmā ir vēstīts par to, kādas zivis dzīvo jūrā.
4. Tautasdziesmā ir vēstīts par to, ka nozvejotās zivis var dot bagātību.

ATBILDES

VIEGLI UZDEVUMI

	JĀ	NĒ
1.		X
2.		X
3.	X	
4.		X
5.	X	
6.	X	
7.		X
8.	X	

2.

4.

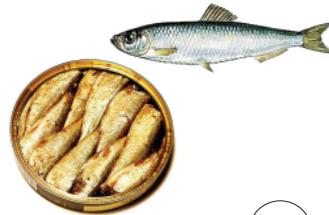

6.

1. roņi.
2. ragā.
3. zvejo.
4. akmeņaina.
5. dzintaru
6. stāvkrasts.

5.

3.

1.

VIDĒJI GRŪTI UZDEVUMI

1.	C
2.	D
3.	A
4.	B

1.	valstīs
2.	pirmo
3.	zivju
4.	brētliņām
5.	nacionālā
6.	draugus
7.	salātus
8.	sarīvē
9.	sajauc
10.	dekorē

GRŪTI UZDEVUMI

	JĀ	NĒ
1.		X
2.	X	
3.		X
4.	X	
5.	X	

4. Kas kaitēja nedzīvot
Lielas jūras maliņā;
Cik jūriņa viļņus meta,
Tik izmeta sudrabiņu.

3. Siļķītei div' meitiņas,
Staigā, gurnus grozīdamas,
Pretī nāca menču dēli,
Cepurītes cilādami.

1. Jūras māte, Jūras māte,
Valdi savas kalponītes:
Sasegušas baltas sagšas,
Nelaiž mani maliņā.

2. Ej gulēt, vēja māte,
Sausas egles galiņā:
Jūrā mani bāleliņi,
Vakarēju gājumiņu.

IZMANTOTIE MATERIĀLI

Teksti

Mazā ģeogrāfijas enciklopēdija. R, Zvaigzne.

<http://www.videsvestis.lv/baltijas-juras-dosje/>

<https://enciklopedija.lv/skirklis/26156-Baltijas-j%C5%Abbras-Latvijas-piekraste-un-R%C4%Abgas-l%C4%Abcis>

<https://likumi.lv/ta/id/286733-par-valsts-ilgtermina-tematisko-planojumu-baltijas-juras-piekrastes-publiskas-infrastrukturas-attistibai>

<http://www.videsvestis.lv/saules-akmens-dzintars/>

<https://www.uzdevumi.lv/p/geografija/9-klase/latvijas-udeni-1097/re-35b4f7ec-b8b3-4efc-a10f-9fc28a168ddd>

<https://www.redzet.eu/photo/saulriets-baltijas-jura-A-0036-07>

<https://www.zm.gov.lv/zivsaimnieciba/statiskas-lapas/zivju-apstrade/apstrade?nid=744>

http://digitalpreces.ucoz.lv/news/baltijas_jura/2014-02-09-187

<https://www.latvia.travel/lv/raksts/kurzemes-piekraste>

http://www.videsgidi.lv/faili/Augi_un_dzivnieki_Baltijas_jura_un_piekraste.pdf

Attēli

<https://dabasdati.lv/lv/image/7fs7c5hfkgt2um4gt8373p1oe1/76981/?links=lv/image/7fs7c5hfkgt2um4gt8373p1oe1/76981/>

https://lv.m.wikipedia.org/wiki/Att%C4%93ls:Kolkas_rags.jpg

https://impro.lv/m/c_catalog.php?f=open&id=13916

<https://dziveselpa.lv/macitava/dziedinosais-saules-akmens-dzintars-27>

<https://www.la.lv/draud-aiizliegt-baltijas-sprotes%E2%80%A9>

<https://www.latvijasdaba.lv/zivis/sprattus-sprattus-balticus-schneider/>

<https://www.redzet.eu/photo/vidzemes-jurmala-A-0186-09>

https://www.karsuveikals.lv/en/veikals/prece/?shop_id=38275

Interaktīvi mācību materiāli

https://maciunmacies.valoda.lv/speles/latvijas_udeni/Index.htm

<https://valoda.lv/games/macamies-latviesu-valodu-13-14-gadi/Daba/Jura/Baltijas/Apr.htm>